

Warszawa, 07 grudnia 2021 r.

DSF-XI.690.298.2021

Pan
Przemysław Rosati
Prezes
Naczelnej Rady Adwokackiej

Szanowny Panie Prezesie,

w odpowiedzi na pismo z dnia 18 listopada 2021 r. (sygn. NRA-145-I/4/21) uprzejmie informuję, iż przeanalizowałem Pana prośbę o wydanie rekomendacji o wprowadzeniu w punktach nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz nieodpłatnej mediacji trybu pracy zdalnej na obszarach szczególnie dotkniętych przez pandemię COVID-19. Wpisuje się ona w szereg sygnałów zaniepokojonych wykonawców obawiających się o swoje zdrowie podczas udzielania porad.

Zapewniam, iż obawy o zdrowie wyrażane przez prawników i doradców obywatelskich traktowane są przez Ministerstwo Sprawiedliwości ze zrozumieniem. Departament Strategii i Funduszy Europejskich na bieżąco analizuje informacje dotyczące funkcjonowania systemu nieodpłatnej pomocy. Bez wątpienia ważny interes społeczny związany z zapewnieniem należytego wsparcia beneficjentom nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego w okresie epidemii należy pogodzić z bezpieczeństwem wykonawców pomocy.

Ministerstwo Sprawiedliwości niezmiennie stoi na stanowisku, iż kompetencje w zakresie decydowania o trybie pracy punktów nieodpłatnej pomocy pozostają w rękach starostów, przy rekomendacji podjęcia działań koordynacyjnych ze strony wojewodów. Zgodnie bowiem z art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. *o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej* (Dz. U. z 2021 r. poz. 945, zwanej dalej „ustawą”), zadania polegające na udzielaniu nieodpłatnej pomocy prawnej, świadczeniu nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz edukacji prawnej, o których

mowa w art. 11 ust. 7 zdanie drugie są zadaniami zleconymi z zakresu administracji rządowej realizowanymi przez powiat w porozumieniu z gminami albo samodzielnie. Przepis art. 28a ustawy daje jedynie możliwość podjęcia przez starostę decyzji o udzielaniu nieodpłatnych porad za pomocą środków porozumiewania się na odległość. Wypracowana w niektórych powiatach praktyka pracy hybrydowej (mieszanej) nie budzi wątpliwości Ministerstwa Sprawiedliwości w zakresie jej zgodności z przepisami prawa i jest postrzegana jako dobrze funkcjonujące rozwiązanie. W takim systemie praca stacjonarna wykonawców pomocy okazjonalnie uzupełniana jest przez pomoc z użyciem środków komunikowania się na odległość świadczoną tym beneficjentom, którym zależy na takiej formie kontaktu. Dopuszczalne jest zatem zarówno podjęcie decyzji o pracy zdalnej, stacjonarnej lub hybrydowej, jak również dokonywanie jej zmiany nawet co kilka tygodni. Istotne jest bowiem reagowanie na sytuację bieżącą, która zmienia się wraz z kolejnymi fazami epidemii. Obawy niektórych starostów, że wprowadzenie zdalnego trybu pracy będzie przedmiotem krytycznej oceny ze strony organów nadzoru w czasie prowadzonych kontroli należy ocenić jako bezpodstawne - w sytuacji koordynacji działań starostów z udziałem wojewody. Przyjęcie różnej praktyki zależnie od regionu kraju jest zrozumiałe, z niepokojem odnotowywane były natomiast przypadki skrajnie odmiennych decyzji w sąsiednich powiatach utrzymywane przez wiele miesięcy, niezależnie od bieżącej sytuacji epidemicznej. Słuszne jest zatem oczekiwanie od prawników i doradców obywatelskich przebywania na dyżurach tam i wówczas gdzie sytuacja epidemiczna nie jest zła, w szczególności tam gdzie urzędy funkcjonują stacjonarnie.

Przy podejmowaniu decyzji dotyczącej trybu działania punktu starosta powinien mieć zatem na względzie nie tylko bezpieczeństwo wykonawców, ale również cel, dla realizacji którego został wdrożony system nieodpłatnej pomocy. Jest nim zapewnienie obywatelom szerokiego dostępu do profesjonalnych i rzetelnych nieodpłatnych porad prawnych i obywatelskich, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb osób najbardziej potrzebujących pomocy. Są to niekiedy osoby nieporadne, wykluczone poza nawias społeczeństwa z przyczyn osobistych, społecznych czy choćby technologicznych. Mają problemy z obsługą środków komunikowania się na odległość, jak również z dostępem do nich. Bywa również tak, że osoby te nie potrafią w rozmowie telefonicznej jasno przedstawić trapiących je problemów, a ich sprawa wymaga wizyty bezpośredniej, okazania dokumentów itp. Na realizację wskazanego celu Państwo Polskie corocznie przeznaczają znaczące środki finansowe, które wykorzystywane są nie tylko na wynagrodzenia dla bezpośrednich wykonawców pomocy, ale także na utrzymanie punktów, w których pomoc jest świadczona. Punkty te nie powinny być zatem zamykane na wiele miesięcy.

W odpowiedzi na Pana prośbę Departament Strategii i Funduszy Europejskich zdecydował się zwrócić do Wojewodów z pismem przedstawiającym powyższe stanowisko Ministerstwa Sprawiedliwości. Dodatkowo – za ich pośrednictwem – zwrócono się także do starostów powiatowych, przypominając o konieczności bieżącego monitorowania aktualnej sytuacji epidemicznej na terenach ich powiatów. W przypadkach, gdy sytuacja tego wymaga zarekomendowano rozważenie wprowadzenia co do zasady porad zdalnych, z możliwością udzielania porad stacjonarnie w wyjątkowych sytuacjach uzasadnionych potrzebami beneficjentów pomocy. Wskazano, że w przypadku poprawy sytuacji naturalnym wydaje się powrót do pracy stacjonarnej lub hybrydowej.

Ponadto poinformowano starostów, iż aktualne pozostają opracowane w ubiegłym roku przez Ministra Sprawiedliwości i Głównego Inspektora Sanitarnego zalecenia dla funkcjonowania punktów nieodpłatnej pomocy prawnej w związku z zapobieganiem i zwalczaniem zakażenia wirusem SARS-COV- 2. Wytyczne powyższe uzupełniają wymogi jakie punktom postawione zostały w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 21 grudnia 2018 r. w *sprawie nieodpłatnej pomocy prawnej oraz nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego* (Dz.U. 2018 poz. 2492). Stosownie do treści § 5 w lokalu, w którym jest udzielana nieodpłatna pomoc prawna lub świadczone nieodpłatne poradnictwo obywatelskie, zapewnia się m.in. wyodrębnione pomieszczenie przeznaczone do udzielania pomocy umożliwiające zachowanie dyskrecji, miejsce przeznaczone dla osób oczekujących na udzielenie nieodpłatnej pomocy. Podczas udzielania nieodpłatnej pomocy w pierwszym pomieszczeniu mogą przebywać wyłącznie osoba udzielająca nieodpłatnej pomocy, osoba uprawniona, a także osoby, na których obecność osoba uprawniona wyraziła zgodę. Pozostaję w przekonaniu, iż powyższe regulacje sprawdzają się również okresie pandemii. Sygnalizowane przez Pana obawy odnośnie wielkości samych pomieszczeń są zrozumiałe, ale powinny być przedstawiane w poszczególnych starostwach. Ministerstwo Sprawiedliwości nie może reagować w konkretnych przypadkach i narzucać lokalnym samorządom zmian lokali na większe, w sytuacji gdy spełniają one wymogi określone w ww. rozporządzeniu.

W zakresie przedstawionych obaw co do należytego zabezpieczenia punktów pod względem sanitarno-epidemiologicznym (maseczki, szyby typu pleksi, środki dezynfekcyjne), wyjaśniam, iż starostowie zobowiązani są nie tylko do zapewnienia odpowiednich warunków lokalowych, urządzeń technicznych ale również do odpowiedniego wyposażenia punktów i osób świadczących w nich usługi – w tym w środki zabezpieczenia osobistego dostosowane do wymagań związanych ze stanem epidemicznym. Zgodnie z art. 20 ust. 1 ustawy, dotacja,

o której mowa w art. 19 ust. 1, jest przeznaczana w 91% na wynagrodzenia z tytułu umów, o których mowa w art. 6, natomiast w przypadku powierzenia prowadzenia punktu organizacji pozarządowej – na rzecz wyłonionej organizacji pozarządowej, w 6% – na pokrycie kosztów obsługi organizacyjno-technicznej zadań, a w 3% – na zadania z zakresu edukacji prawnej powierzone organizacji pozarządowej w trybie art. 11 ust. 7 zdanie drugie. Spowodowana koniecznością zorganizowania pracy punktów pomocy w czasie epidemii potrzeba wyposażenia punktów w środki ochrony osobistej, takie jak środki dezynfekujące do rąk, maseczki, rękawiczki, szyby, uzasadnia zakup tych środków z dotacji w części przeznaczonej na pokrycie kosztów organizacyjno-technicznych zadań. W uzupełnieniu powyższych informacji wskazuję, iż Ministerstwo Sprawiedliwości nie posiada informacji, czy pomieszczenia, w których prowadzone są punkty NPP/NPO są kontrolowane pod względem zabezpieczenia sanitarno-epidemiologicznego.

Pozostaję w przekonaniu, iż przedstawione wyżej argumenty spotkają się z Pana zrozumieniem. Trudny czas pandemii stanowi wyzwanie znalezienia odpowiedniej równowagi pomiędzy zapewnieniem pomocy członkom społeczeństwa oraz zapewnieniem bezpieczeństwa zarówno wykonawców jak i beneficjentów pomocy. Ufam, iż starostowie powiatów podejmują wyważone decyzje – mają oni w tym zakresie pełne zaufanie ze strony Ministerstwa Sprawiedliwości.

Z poważaniem

Michał Sopiński

Zastępca Dyrektora

Departament Strategii i Funduszy Europejskich

/podpisano elektronicznie/